

GAP TARIMDA ÇALIŞANLARIN SAĞLIĞI EYLEM PLANI

Açıklama: 25 Şubat 2014 tarihinde Şanlıurfa'da GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ve Harran Üniversitesi Tarımda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulama ve Araştırma Merkezi (HARÜTSGAM) işbirliğinde, Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu (THSK), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB), Şanlıurfa, Adıyaman, Gaziantep, Kilis, Mardin, Şırnak, Siirt, Batman ve Mardin illerinden kurumların temsilcileri, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ve Kalkınma ajansları temsilcileri ve alan uzmanlarının (Ek 1) katılımı ile bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştayın ilk oturumunda GAP Tarımda Çalışanların Sağlığı Araştırması-2013 sonuçları sunulmuştur (Ek 2). Araştırma, tarım ve hayvancılıkla uğraşanların hastalanmasına ve erken ölmesine neden olan faktörler, bireylerin davranışları ve kurumların hizmetlerine yönelik bölgeyi temsil eden bir örnek üzerinde önemli kanıtlar sağlamıştır. Bu nedenle çalıştayın ilk oturumunda araştırma sonuçları açıklanmıştır. Çalıştayın ikinci oturumunda çevresel risklerin önlenmesine, üçüncü oturumunda üreme sağlığının geliştirilmesine yönelik alan uzmanlarının ve hizmet kurumlarının temsilcilerinin önerileri alınmıştır.

Tarım ve hayvancılıkla uğraşan ailelerin tarımsal üretim yerlerinde birlikte yaşamaları, çalışmaları ve bu nedenle tüm aile üyelerinin aynı risklere maruz kalması, üretilenlerin ise tüm toplum kesimleri tarafından tüketilmesi nedeniyle yürütülecek halk sağlığı müdahale programlarının sektörler arası işbirliği ile yürütülmesi ortak görüşünden hareketle, iki oturum halinde sunulan öneriler eylem planına dönüştürülerek Tablo'da sunulmuştur.

TARIMDA ÇALIŞANLARIN SAĞLIĞINI VE İŞ GÜVENLİĞİNİ GELİŞTİRME EYLEM PLANI

EYLEMLER ve AÇIKLAMASI	SORUMLU KURULUŞ	UYGULAMA ZAMANI
Çevresel Risklerin Kontrolü		
Uluslararası Tarım Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi'nin (184) imzalanması ya da tarımda minimum sağlık ve güvenlik koşullarının belirlendiği yasal düzenlemenin hazırlanması ve uygulamaya geçilmesi (Tarlada sağlıklı su, tuvalet, banyo, gölgeliğe erişim, kimyasal riskler, hayvan bakımı ve biyolojik riskler, barınma tesisleri, çalışma süresi, taşıma ve işlemlerde kullanılan makine, teçhizat, cihaz ve aletleri kapsayacak şekilde güvenlik ve ergonomi).	ÇSGB-THSK-GTHB, GAP Bölge Kalkınma İdaresi, HARÜTSGAM	2014
Tarım ve hayvancılıkta çalışanların (mevsimlik tarım işçileri dahil) mesleklerinin tanımlanarak ulusal veri tabanında yer almasının sağlanması.	TÜİK	2014
GAP Eylem Planına tarımda çalışanların sağlığını geliştirmeye yönelik strateji ve eylemlerin dahil edilmesi.	GAP BKİ	2014
Tarımda hastalık, kaza-yaralanmalar ile riskli sağlık davranışlarına yönelik sürveyans sisteminin kurulması.	Alan uzmanları, HARÜTSGAM, ÇSGB, THSK, GTHB, GAP	2015
Bitki koruma ürünü satış yerlerinde çalışanların eğitilmesi, koruyucu ekipman tedarik etmelerinin ve atıklarını toplama ve imha zorunluluğunun getirilmesinin sağlanması.	Alan uzmanları, GTHB-THSK	Sürekli
Bitki koruma ürünü satış yerlerinin düzenli denetimi ve yasal düzenlemelere uygunluklarının sağlanması.	GTHB	Sürekli

Tarım makinelerinden kaynaklanan kazaları önlemek için, makine kullanım sertifika programlarının geliştirilmesi ve uygulanması.	Alan uzmanları, ÇSGB, GTHB	2014
Tarım işçilerinin güvenli taşınması için gerekli önlemlerin alınması.	İçişleri Bakanlığı	
Mevsimlik tarım işçileri için göç veri tabanının hazırlanması, sağlık ve eğitim başta olmak üzere ilgili kurumlara açılması.	ÇSGB	Sürekli
Mevsimlik tarım işçileri için sağlığa uygun yaşam alanlarının sağlanmasının zorunluluk haline getirilmesi ve desteklemede ön koşullardan biri olmasının sağlanması.	ÇSGB- GTHB	2014
Boğulmaları önlemek için su kanallarının koruma bantları ile çevre güvenliğinin sağlanması, koruma bantlarının tahrip edilmemesi için toplumda farkındalık yaratıcı programların yapılması.	DSİ, THSK, STK	Sürekli
Riskin önlenemediği durumda, tarıma özgü kişisel koruyucu donanım (koruyucu giysilerin, el, baş, göz ve yüz, ayak, kulak ve solunum koruyucuları) üretiminin sağlanması ve kullanımının yaygınlaştırılması.	ÇSGB- GTHB Özel Sektör	2015
Kazaların nedenleri, engellenme yolları, kullanma yolları gibi konularda tarım çalışanlarına eğitim materyallerinin hazırlanması ve çalışanların eğitilmesi.	ÇSGB, THSK, GAP BKİ HARÜTSGAM	2014- 2015
Hayvanlardan Kaynaklanan Risklerin Önlenmesi		
1. Veteriner halk sağlığı hizmetlerinin nicelik ve niteliğinin iyileştirilmesi. <ul style="list-style-type: none"> Veteriner halk sağlığı hizmetleri modülü geliştirilerek, yeni atanan her veteriner hekimin bu eğitimi almasının zorunluluk haline getirilmesi, Hijyenik hayvan besleme uygulamalarının desteklemede ön koşul olmasının sağlanması. 	GTHB, THSK, GAP BKİ	Sürekli

<ul style="list-style-type: none"> • Aşı ile önlenebilir hayvan hastalıkları konusunda aşılama hizmetlerinin yeniden gözden geçirilmesi ve mobil aşılama hizmetlerinin hayata geçirilmesi. • Hayvan hastalıklarının bildirim sisteminin gözden geçirilmesi ve geri bildirim mekanizmasının geliştirilmesi. • Hayvanlar için bölge tabanlı kimliklendirme sistemi kurulması, veteriner hekimlere hayvan atama işlemlerinin yapılması ve veteriner hekim uygulamalarının veri tabanı üzerinden yürütülmesi. 		
Tarımda Çalışanların Sağlık Hizmetine Erişimlerinin Arttırılması		
Toplum Sağlığı Merkezleri Yönetmeliği'ne tarımda çalışanlara yönelik sağlık hizmetlerini açıklayan maddelerin eklenmesi.	THSK	2014
6331 kapsamı dışında tutulan aile işletmelerinde çalışanların işverenin iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yerine getirilmesi ve hizmetin Toplum Sağlığı Merkezleri'nden alınması.	ÇSGB-THSK	2014
Toplum Sağlığı Merkezleri ve bölgede geliştirilecek Halk Sağlığı Laboratuvarları tarafından tarım iş kolunda çevresel etkenlerin (kimyasal, biyolojik ve fiziksel etkenler) ortam ölçümleri ve insan örneklerinin incelenmesiyle sürekli izlenmesi.	THSK-ÇSGB	Sürekli
Toplum Sağlığı Merkezleri'nde özellikle hekim, ebe, hemşire, sosyal hizmet uzmanı ve diğer sağlık çalışanı kadrolarının tamamlanması ve tarım sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim verilerek tüm aileye temel sağlık hizmetlerini de ulaştıracak şekilde gezici sağlık hizmeti modelinin uygulanması.	THSK-ÇSGB	Sürekli
Hastalıkları önleme hizmetlerinin sosyal ve kültürel özellikleri nedeniyle dezavantajlı ve hizmete erişemeyen gruplarda sağlık araçları modelinin toplum yararına çalışma programına alınarak, ASM ve TSM ekiplerinin bir üyesi olarak görev almalarının sağlanması.	ÇSGB-THSK	2014
Aile Sağlığı Merkezleri'nin uyum eğitimi programlarına tarım sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin entegre edilmesi.	THSK	2014

15-49 izlemlerinin ve özellikle dezavantajlı gruplarda gebeliği önleyici hizmetlerin performans kapsamına alınması ve epidemiyolojik yöntemlerle denetiminin sağlanması.	THSK	2014
Aile hekimine kayıtlı olmayan nüfusun kayıtlı olmama nedenlerinin araştırılarak gerekli çalışmaların yapılması.	Üniversiteler, HARÜTSGAM, THSK	2014
Tarımda çalışanların meslek hastalıklarına yönelik tarama programlarının belirlenmesi (kolinesteraz vb).	ÇSGB-THSK	2015
Halk sağlığı laboratuvarlarının kapasitesinin tarımdaki risk etkenlerini izleyecek şekilde güçlendirilmesi.	THSK	2015
Toplum ruh sağlığı hizmetlerinin tarımda çalışan aileleri kapsayacak şekilde yapılandırılması.	THSK-ÇSGB	2015
Özel risk gruplarına yönelik yapılması gereken çalışmalar		
Tarımın biyolojik, kimyasal ve fiziksel riskleri nedeniyle yasalarla gebe ve lohusaların çalışması, bebeklerin tarlada bulunması yasaklandığından denetimlerin yapılması.	ÇSGB	Sürekli
Tarım alanlarında özellikle küçük çocuklar için güvenli yaşam alanlarının oluşturulması (oyun alanı, oyun çadırı, 0-6 yaş için kreş benzeri güvenli ortamlar vb)	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı- MEB-STK	2015
Modül geliştirme ve eğitimler		
Tarım çalışanlarına ve tarım iş aracılara yönelik tarımda meslek hastalıkları ve erken ölümlerle ilişkili faktörlerin kontrolü için sağlıklı yaşam alanı oluşturma, tarım alet ve makinelerinin (traktör, toprak işleme aletleri, gübreleme makinası, ekim hasat-harman makinası vb) kullanımı, zirai ilaçlama makinelerinin kalibrasyonu ve ilk yardım eğitimlerinin yer aldığı modüllerin hazırlanması ve eğitimlerin yapılması.	Alan uzmanları, HARÜTSGAM, ÇSGB, THSK, GTHB, GAP BKİ	2014

Veteriner hekim ve ziraat mühendislerinden oluşan Tar-Gel personeline tarımda hastalıkları ve erken ölümleri önleme amacıyla güvenlik kültürünün yerleşmesi için tarım sağlığı ve güvenliği eğitim modüllerinin hazırlanması ve uygulamaya geçirilmesi.	Alan uzmanları, HARÜTSGAM, ÇSGB, THSK, GTHB	2014-Sürekli
Tarım iş araçlarına belge verilmeden önce standart sertifika programlarının düzenlenmesi (<i>tarlalarda sağlıklı yaşam alanı oluşturma, risk faktörlerini tanıma ve kontrol altına alma, hizmete erişme yolları vb.</i>).	HARÜTSGAM, ÇSGB, THSK, GTHB	Sürekli
Tarımda çalışanların meslek tanımlarının yapılması (çoban, pestisit uygulayıcısı vb), sertifikalandırma programlarının hazırlanması ve kayıt altına alınması.	ÇSGB-GTHB	Sürekli
İş müfettişlerine ve denetçilerine tarımda iş sağlığı ve güvenliği eğitim programının geliştirilmesi.	ÇSGB	2015
Tıp fakültesi ve sağlık çalışanı yetiştiren okulların mezuniyet öncesi eğitim programına tarımda çalışanların sağlığı ile ilgili eğitim modüllerinin eklenmesi.	Üniversiteler- MEB	2014
Tarımda çalışan ailelere sağlıklı davranış kazandırma		
Okuma-yazma modülünün tarım ve hayvancılıkla uğraşan kişilerin <i>hastalık ve erken ölümlerini önleme bakış açısıyla ele alınarak</i> onlara bilgi kaynağı olacak şekilde ihtiyaçlarına uygun ve kolay uygulanabilir şekilde yeniden yazılması ve uygulamaya geçilmesi.	GAP BKİ, HARÜTSGAM MEB-THSK- ÇSGB-	2014
Tarımda erkeklerin de eğitim düzeyinin düşüklüğü dikkate alınarak, okuma-yazma kurslarının her iki cinsiyeti de içerecek şekilde yaygınlaştırılmasının sağlanması.	MEB, GAP BKİ, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	2014

İlahiyat Fakülteleri işbirliği ile hazırlanacak sağlık eğitim modüllerinde kader konusunun hastalıkların önlenmesi bakış açısıyla sürekli gündemde tutulması, bu konularda din görevlilerinin eğitime alınması.	Diyanet İşleri Başkanlığı-THSK	2014
Tarım toplumlarında erken evliliklerin önlenmesi için imam nikahı kıyan din görevlilerinin tespiti ve cezalandırılması.	Diyanet İşleri Başkanlığı	2014-2015
Akraba evliliği yapma nedenlerinin niteliksel araştırmalarla tanımlanıp, önlenmesi için topluma dayalı programların geliştirilmesi.	Üniversiteler – THSK	2015
Tarımda çalışan aileler için gebeliği önleyici yöntemlerin kolay erişilebilir şekilde devlet tarafından ücretsiz sunulması.	THSK	Sürekli
Okul müfredatındaki sağlık bilgisi dersinin ortaokul eğitime de eklenmesi ve üreme sağlığı konularında tarımda çalışanlara özgü risklerin de vurgulanması.	MEB	2014
Sosyal hizmetlere erişim ve yoksulluğu önleme		
Risk altındaki aileleri belirlemek amacıyla, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri tarafından yoksul ailelerin sosyal incelemelerinin yapılması ve uygun hizmetlerle desteklenmelerinin sağlanması.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	2015
Sosyal yardım programlarının kalkınmayı hızlandıracak şekilde gözden geçirilmesi, yoksulluğu en aza indirecek şekilde meslek edinme programlarının düzenlenmesi ve geliri arttırıcı koruyucu hizmetlere (brusella aşısı, kuduz aşısı vb.) ulaşımın kolaylaştırılması, denetimli hibe programlarının geliştirilmesi.	SYDV, ÇSGB (İŞKUR), MEB, GTHB, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	2014
Savunuculuk		

Tarımın önemli bir iş kolu olduğunu vurgulayacak ve özendirecek şekilde programların yapılması.	MEDYA	2014
Siyasi parti programlarına tarımda çalışanların sağlığı ve güvenliği konusunun girmesi için lobi faaliyetlerinin yapılması.	Ziraat Odaları, Çiftçi	Sürekli
Tarımda gezici çalışan insanların kendi illerinde üretime katılabilmeleri için sosyal dışlayıcı sebeplerin ortadan kaldırılmasına yönelik toplumsal kalkınma programlarının geliştirilmesi.	Dernekleri, Mevsimlik	Sürekli
Sulama birlikleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri'nin sağlık programlarına dahil olmalarının sağlanması.	Tarım İşçisi	2014
Sivil Toplum Kuruluşları'nın tarım çalışanlarına yönelik ilgisi artırılarak, çalışmalara dahil olmalarının sağlanması.	Dernekleri, Sulama Birlikleri gibi STK'lar	Sürekli
Diğer alanlarda yapılması gerekenler		
Toprak reformu ve tapulaştırma çalışmalarının tamamlanması.	GTHB	2015
GAP Bölgesinde ürün çeşitliliği için Ziraat Fakültesi ve Veteriner Fakültesi'nin topluma dayalı programlar geliştirmesi, izleme ve değerlendirmelerin yapılması.	Üniversiteler	Sürekli
Mültecilerin ucuz işgücü olarak kullanılmaması için gerekli çalışmaların yapılması.	ÇSGB	2014
Uygulama projelerinin etkililiğinin artırılması için, bilimsel yöntemlerle yapılması ve bu amaçla üniversite işbirliğinin ön koşul olmasının sağlanması.	Tüm kurumlar	Sürekli
Tarımda çalışan ailelerin çocuklarının eğitim ihtiyacının karşılanması için alternatif yöntemlerin geliştirilmesi (telafi sınıfları, geçici yurtlar, kamp okullar vb)	MEB, GAP BKİ	Sürekli